

УДК 330.322: 634

Л. В. Длугоборська,
викладач, Уманський національний університет садівництва
ORCID ID: 0000-0001-8222-7417

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.12.107

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТИКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ САДІВНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

L. Dluhoborska,
Lecturer, Uman National University of Horticulture

EXPRESS DIAGNOSTICS OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF HORTICULTURAL ENTERPRISES

У статті здійснено методичне обґрунтування експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств. Визначено послідовність етапів експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств: перший етап — визначення функціональних блоків інвестиційної привабливості садівничих підприємств з обґрунтуванням фінансового, технічного, кадрового, комерційного блоків; другий етап — визначення п'ятнадцяти індикаторів за функціональними блоками; третій етап — визначення рекомендованих значень та рекомендованої динаміки індикаторів інвестиційної привабливості підприємств; четвертий етап — визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості; п'ятий етап — розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості та ідентифікація стану інвестиційної привабливості.

Апробацію експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств проведено на прикладі ПрАТ "Сад України" у середньостроковому періоді з визначенням запропонованих індикаторів. Ідентифіковано рівень інвестиційної привабливості у 2017—2018 рр. як низький, у 2019 р. — середній з тенденцією до збільшення у наступних періодах.

The methodical substantiation of express diagnostics of investment attractiveness of horticultural enterprises is carried out in the article.

The innovation and investment component of horticulture development is integral to ensuring its sustainable development, which is especially relevant in modern conditions. The existing negative trends in the current state of horticulture can not be overcome without attracting investment from horticultural enterprises, which should be based on the diagnosis of investment attractiveness of horticultural enterprises.

The definition of express diagnostics of investment attractiveness of horticultural enterprises as operative estimation of investment attractiveness of enterprises by means of system of representative indicators is offered.

The sequence of stages of express diagnostics of investment attractiveness of horticultural enterprises is determined. The first stage — determination of functional blocks of investment attractiveness of horticultural enterprises with substantiation of financial, technical, personnel, commercial blocks; the second stage is the definition of fifteen indicators by functional blocks; the third stage — determination of the recommended values and the recommended dynamics of indicators of investment attractiveness of the enterprises; the fourth stage — determination of the integrated indicator of investment attractiveness; the fifth stage is the calculation of the integrated indicator of investment attractiveness and identification of the state of investment attractiveness. The maximum number of points — 30 with the following distribution by levels of investment attractiveness of horticultural enterprises: high level — 25—30 points; average level — 17—25 points; low level — 10—17 points; critical level — up to 10 points.

Approbation of rapid diagnostics of investment attractiveness of horticultural enterprises was carried out on the example of the company "Garden of Ukraine" in the medium term with the definition of the proposed indicators.

The level of investment attractiveness in 2017—2018 was identified as low, in 2019 — medium with a tendency to increase in subsequent periods.

The stimulants of the investment attractiveness of the company "Garden of Ukraine" are the high level of financial independence, maneuverability of equity, growth of assets, profitability, condition of fixed assets and the intensity of their renewal.

Ключові слова: експрес-діагностика, інвестиції, інвестиційна привабливість, садівництво, садівниче підприємство.

Key words: ekspres diagnostics, investments, investment attractiveness, horticulture, horticultural company.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Інноваційно-інвестиційна складова розвитку садівництва є невід’ємною для забезпечення сталого його розвитку, що набуває особливої актуальності в сучасних умовах. Для вітчизняного садівництва притаманними є наступні тенденції: зменшення площі насаджень (яблуня у 2,6 разів, груша у 1,6 разів, слива у 1,5 разів, черешня у 1,7 разів, абрикос у 1,5 разів, персик у 4,8 разів за 2000—2019 рр. [1, с. 44]; яблуня — 10,95%, груша — 7,69%, слива — 6,36%, черешня — 8,00%, абрикос — 7,89%, персик — 20,69% за 2015—2019 рр. [1, с. 44]), зменшення виробництва плодів культур (яблунь — 2,22%, груша — 9,85%, слива — 1,60%, вишня — 15,16%,

черешня — 11,66% за 2015—2019 рр. [1, с. 45]), зменшення урожайності частини плодів культур за 2015—2019 рр. (груша — 6,53%, вишня — 15,75%, черешня — 6,10% [1, с. 46]) з посиленням негативної динаміки у 2018—2019 рр. за всіма плодівими культурами. Найвні негативні тенденції сучасного стану садівництва неможливо подолати без залучення інвестицій садівничими підприємствами, в основу яких має бути покладена діагностика інвестиційної привабливості садівничих підприємств.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні і прикладні аспекти інвестиційної діяльності садівничих підприємств дослід-

Таблиця 2. Методичний інструментарій обчислення індикаторів фінансового блоку експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств

Блок індикаторів	Індикатори	Рекомендоване значення	Рекомендована тенденція
Фінансовий	коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1-0,2	перебування в межах рекомендованих значень
	коефіцієнт фінансової незалежності	> 0,5	збільшення
	коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,1	збільшення
	темپ росту активів	> 1	збільшення
	рентабельність реалізації продукції (ROS)	> 2,0 %	збільшення
	рентабельність активів (ROA)	> 2,0 %	збільшення
Технічний	коефіцієнт зносу основних засобів	< 50 %	зменшення
	коефіцієнт оновлення основних засобів	> 0,15	збільшення
Кадровий	коефіцієнт укомплектованості робочими кадрами	1	наближення до 1
	коефіцієнт плинності кадрів	< 0,2	зменшення
	коефіцієнт мотивації праці (оплати праці)	≥ середнього рівня заробітної плати в сільському господарстві, в Україні чи регіоні	збільшення
Комерційний	рівень урожайності плодів культур	≥ середнього рівня урожайності в Україні чи регіоні	збільшення
	темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг	≥ індексу інфляції	збільшення
	частка довгострокових договорів із покупцями	> 40 %	збільшення
	штрафні санкції за порушення вимог законодавства	відсутні	зменшення

Джерело: складено автором.

жено в наукових працях Л.О. Барабаш, О.Ю. Єрмакова, М.І. Кісіля, Т.О. Кутковецької, О.Б. Погріщука, В.І. Чорнодон та ін. Формування стабільних джерел інвестицій у садівництві досліджено у праці Л.О. Барабаш [2], роль інвестицій у ресурсному потенціалі садівничих підприємств та формування інвестиційних ресурсів — Т.О. Кутковецької [3—5], джерела та методи формування інвестиційного потенціалу у садівництві — О.Б. Погріщука [6], ефективність інвестицій у садівництво — О.Ю. Єрмакова, М.І. Кісіля, Т.О. Кутковецької [3], В.І. Чорнодон [7]. Втім, проблематика діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств залишається не дослідженою у вітчизняній фаховій літературі та потребує розробки.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — здійснити методичне обґрунтування експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Обґрунтування методичних засад експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств передбачає з'ясування сутності експрес-діагностики та її особливостей.

Що стосується експрес-діагностики, то вона відрізняється від комплексної діагностики за об'ємом аналітичної роботи. На думку О.Ю. Терлецької, експрес-діагностика "передбачає оперативну діагностику підприємства на підставі вивчення ключових (базових) симптомів та бізнес-індикаторів його поточного стану та існування певних загроз" [8, с. 183—184].

Дослідження теоретичних напрацювань вітчизняної фінансової науки дали змогу систематизувати основні характеристики експрес-діагностики інвестиційної привабливості підприємств:

1. Оперативність, оскільки термін "експрес" трактується у тлумачній літературі як швидкий [9, с. 188]. Таким чином, експрес-діагностика інвестиційної привабливості передбачає мінімальні витрати часу на проведення діагностики.

Таблиця 2. Методичний інструментарій обчислення індикаторів фінансового блоку експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств

№	Індикатори	Формула	Умовні позначення
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{абсол.лік.} = \frac{ГК + ПФІ}{ПЗ}$	ГК – гроші та їх еквіваленти, ПФІ – поточні фінансові інвестиції, ПЗ – поточні зобов'язання,
2	Коефіцієнт фінансової незалежності	$K_{фін.} = \frac{ВК}{ВБ}$	ВК – власний капітал, ВБ – валюта балансу,
3	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$K_{манев.ВК} = \frac{ВOK}{ВК}$	ВOK – власний оборотний капітал, ВК – власний капітал,
4	Темп росту активів	$K_A = \frac{A_1}{A_0}$	A ₀ – активи на початок року A ₁ – активи на кінець року
5	Рентабельність реалізації продукції (ROS), %	$ROS = \frac{ЧП}{ЧД} \times 100$	ЧП – чистий прибуток (збиток), ЧД – чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг,
6	Рентабельність активів (ROA), %	$ROA = \frac{ЧП}{A} \times 100$	ЧП – чистий прибуток (збиток), A – активи підприємства

Джерело: складено автором.

2. Обмеженість ресурсної бази, оскільки експрес-діагностика інвестиційної привабливості здійснюється переважно інвесторами та здійснення доцільно базувати переважно на показниках "відкритих даних": дані фінансової звітності, офіційного сайту підприємства та дані Державної служби статистики України.

3. Оперування невеликою кількістю найбільш репрезентативних індикаторів, які здатні надати інформацію інвестору щодо відповідності його мотивів характеристикам об'єкта інвестування [10, с. 13]. Для експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств доцільно сформувані систему репрезентативних індикаторів, яка буде згрупована за функціональними блоками: фінансовий, технічний, кадровий, комерційний (табл. 1).

Перший блок — фінансові індикатори (табл. 2), що характеризують різні аспекти фінансового стану підприємства: ліквідність (ко-

Таблиця 3. Методичний інструментарій обчислення індикаторів технічного блоку експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств

№	Індикатори	Формула	Умовні позначення
1	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$K_{ов.} = \frac{ОЗ_{ввод.}}{ОЗ_{кін}}$	ОЗ _{ввод.} – вартість придбаних у звітному періоді основних засобів, ОЗ _{кін} – вартість основних засобів на кінець звітного періоду
2	Коефіцієнт зносу основних засобів	$K_{зн.} = \frac{В_{зн.}}{ОЗ_{кін}} \times 100\%$	В _{зн.} – вартість зношеності основних засобів, ОЗ _{кін} – вартість основних засобів на кінець звітного періоду

Джерело: складено автором.

Таблиця 4. Методичний інструментарій обчислення індикаторів кадрового блоку експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств

№	Індикатори	Формула	Умовні позначення
1	Коефіцієнт укомплектованості робочими кадрами	$K_{ук.} = \frac{H_{прац.}}{\Phi_{прац.}}$	$H_{прац.}$ – нормативна чисельність працівників; $\Phi_{прац.}$ – фактична чисельність працівників
2	Коефіцієнт плинності кадрів	$K_{плин.} = \frac{Ч_{зв.}}{Ч_{прац.}}$	$Ч_{зв.}$ – кількість звільнених з усіх причин працівників, $Ч_{прац.}$ – середньоспискова чисельність працівників
3	Коефіцієнт мотивації праці (оплати праці)	$K_{мп} = \frac{ЗП_{сер}}{ЗП_{сергз}}$	$ЗП_{сер}$ – середня заробітна плата на підприємстві, $ЗП_{сергз}$ – середня заробітна плата в сільському господарстві, садівничих підприємствах

Джерело: складено автором.

Таблиця 5. Методичний інструментарій обчислення індикаторів комерційного блоку експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств

№	Індикатори	Формула	Умовні позначення
1	Рівень урожайності плодівих культур	$K_{урож.} = \frac{У_{сер}}{У_{серУкр}}$	$У_{сер}$ – середня урожайність плодівих культур на підприємстві, $У_{серУкр}$ – середня урожайність плодівих культур садівничих підприємств
2	Темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг	$K_{чд} = \frac{ЧД}{ЧД_0}$	$ЧД_0$ – чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг у попередньому році, $ЧД_1$ – чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг у звітному році
3	Частка довгострокових договорів із покупцями	$K_{довгострок} = \frac{ЧД_{довгострок}}{ЧД}$	$ЧД_{довгострок}$ – чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг за довгостроковими договорами, $ЧД$ – чистий дохід від реалізації товарів, робіт та послуг
4	Штрафні санкції за порушення вимог законодавства		

Джерело: складено автором.

Таблиця 6. Урожайність культур плодівих, ц з 1 га площі насаджень у плодоносному віці

	2015	2017	2018	2019
Культури плодів та ягідні	104,5	103,1	128,4	108,1
У тому числі				
Культури зерняткові	122,4	119,6	157,8	130,5
З них				
Яблуня	121,2	118,0	159,3	131,3
Груша	135,5	133,8	150,4	127,2
Айва	97,6	83,3	96,6	к/с
Культури кісточкові	87,8	92,3	106,6	89,0
З них				
Слива	100,1	109,2	107,6	102,0
Вишня	96,3	86,7	109,0	83,2
Черешня	71,3	68,0	82,8	67,2
Абрикос	79,1	110,6	143,3	108,4
Персик	45,0	63,0	80,7	80,8

Джерело: [1, с. 46].

ефіцієнт абсолютної ліквідності), фінансову стійкість (коефіцієнт фінансової незалежності), ділову активність (коефіцієнт маневреності власного капіталу, темп росту активів) та рентабельність (рентабельність надання послуг, рентабельність активів).

Другий блок — індикатори технічного стану підприємства (табл. 3), що характеризують стан зносу основних засобів (коефіцієнт зносу основних засобів) та стан оновлення основних засобів (коефіцієнт оновлення основних засобів).

Третій блок — кадрові індикатори (табл. 4), що характеризують забезпечення садівничих підприємств трудовими ресурсами. До кадрових індикаторів, які доцільно застосувати під час експрес-діагностики інвестиційної привабливості підприєм-

ства належать коефіцієнт укомплектованості робочими кадрами, коефіцієнт плинності кадрів та коефіцієнт мотивації праці. Останній передбачає порівняння рівня оплати праці на досліджуваному підприємстві з середнім рівнем заробітної плати в сільському господарстві (2015 р. — 3140 грн, 2017 р. — 5761 грн, 2018 р. — 7166 грн, 2019 р. — 8738 грн [11]), в Україні (2015 р. — 4195 грн, 2017 р. — 7104 грн, 2018 р. — 8865 грн, 2019 р. — 10497 грн [11]) чи регіоні.

Четвертий блок — індикатори, що характеризують комерційну складову діяльності садівничих підприємств (табл. 5). До індикаторів четвертого блоку слід віднести рівень урожайності плодів культур, темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг, частку довгострокових договорів із покупцями тощо.

Основними умовами забезпечення інвестиційної привабливості садівничих підприємств за забезпечення рівня урожайності плодів культур на рівні, що дорівнює чи перевищує середній рівень урожайності в Україні (табл. 6) чи регіоні; темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та

Таблиця 7. Індикатори експрес-діагностики інвестиційної привабливості ПрАТ "Сад України"

Індикатори	Значення			Темп росту			Тенденція		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1,81	0,83	1,21	1,73	0,46	1,47	↑	↓	↑
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,95	0,92	0,94	1,01	0,97	1,02	↑	↓	↑
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,59	0,58	0,55	0,86	0,97	0,95	↓	↓	↓
Темп росту активів	1,13	1,10	1,09	0,78	0,97	0,99	↓	↓	↓
Рентабельність надання послуг (ROS)	14,73	16,30	19,01	0,93	1,11	1,17	↓	↑	↑
Рентабельність активів (ROA)	8,68	7,91	10,37	0,93	0,91	1,31	↓	↓	↑
Коефіцієнт зносу основних засобів	40,13	44,09	37,66	0,74	1,10	0,85	↓	↑	↓
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,72	0,34	0,30	1,37	0,47	0,90	↑	↓	↓
Коефіцієнт укомплектованості робочими кадрами	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в
Коефіцієнт плинності кадрів	0,00	0,32	0,02	0	0	0,06	↓	↑	↓
Коефіцієнт мотивації праці (оплати праці)	0,45	0,57	0,56	0,60	1,26	0,98	↓	↑	↓
Рівень урожайності плодів культур	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в
Темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг	1,13	0,91	1,22	1,00	0,80	1,35	↑	↓	↑
Частка довгострокових договорів із покупцями	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в	д/в
Штрафні санкції за порушення вимог законодавства	0	297577	0	0	0	0	↓	↑	↓

Примітка: д/в — відсутні дані.
Джерело: складено автором.

послуг дорівнює чи перевищує індексу інфляції (2015 р. — 143,3 %, 2016 р. — 112,4 %, 2017 р. — 113,7 %, 2018 р. — 109,8 %, 2019 р. — 104,1 % [12]).

Таблиця 8. Присвоєнні значення за індикаторами експрес-діагностики інвестиційної привабливості ПрАТ "Сад України"

Індикатори	Значення			Тенденція		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт фінансової незалежності	1	1	1	1	0	1
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1	1	1	0	0	0
Темп росту активів	1	1	1	0	0	0
Рентабельність реалізації продукції (ROS)	1	1	1	0	1	1
Рентабельність активів (ROA)	1	1	1	0	1	1
Коефіцієнт зносу основних засобів	1	1	1	1	0	1
Коефіцієнт оновлення основних засобів	1	1	1	1	0	0
Коефіцієнт укомплектованості робочими кадрами	0	0	0	0	0	0
Коефіцієнт плинності кадрів	1	0	1	1	0	1
Коефіцієнт мотивації праці (оплати праці)	0	0	0	0	1	0
Рівень урожайності плодів культур	0	0	0	0	0	0
Темп росту чистого доходу від реалізації товарів, робіт та послуг	0	0	1	1	0	1
Частка довгострокових договорів із покупцями	0	0	0	0	0	0
Штрафні санкції за порушення вимог законодавства	1	0	1	1	0	1

Джерело: складено автором.

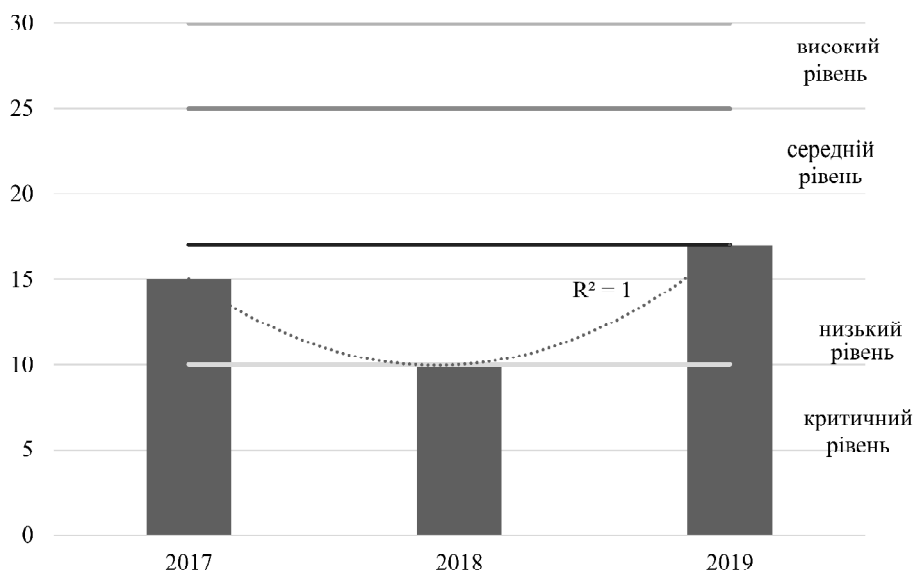

Рис. 1. Рівень інвестиційної привабливості ПрАТ "Сад України"

4. Відносна нескладність методичного забезпечення, адже швидкість діагностики передбачає використання доступного інструментарію [10, с. 13]. Нескладність методичного забезпечення передбачає відмову від економіко-статистичного інструментарію та економіко-математичного моделювання, натомість запропоновано присвоєння значень "1" або "0" за результатами відповідності фактичного значення рекомендованому значенню та рекомендованій динаміці (табл. 1). У випадку відсутності вихідних даних для розрахунків у відкритих джерелах індикатору присвоюється значення "0". Максимальна кількість балів — 30 з наступним розподілом за рівнями інвестиційної привабливості садівничих підприємств:

- високий рівень — 25—30 балів;
- середній рівень — 17—25 балів;
- низький рівень — 10—17 балів;
- критичний рівень — до 10 балів.

Апробацію експрес-діагностики інвестиційної привабливості садівничих підприємств проведено на прикладі ПрАТ "Сад України" (табл. 7 та 8).

За даними таблиці 8 можна стверджувати, що стимуляторами інвестиційної привабливості ПрАТ "Сад України" є високий рівень фінансової незалежності, маневреності власного капіталу, росту активів, рентабельності, стан основних засобів та інтенсивність їх оновлення; дестимуляторами інвестиційної привабливості — низький рівень оплати праці на підприємстві, порівняно з середньоринковим рівнем оплати праці в сільському господарстві, темп росту чистого доходу від реалізації то-

варів, робіт та послуг, відсутність частини інформації у вільному доступі.

Рівень інвестиційної привабливості ПрАТ "Сад України", визначений на підставі експрес-діагностики (рис. 1) ідентифіковано у 2017—2018 рр. як низький, у 2019 р. — середній з тенденцією до збільшення у наступних періодах.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Експрес-діагностика інвестиційної привабливості садівничих підприємств — це оперативне оцінювання інвестиційної привабливості підприємств за допомогою системи репрезентативних індикаторів. Грунтуючись на результатах проведеного дослідження, запропоновано здійснювати експрес-діагностику у такій послідовності: перший етап — визначення функціональних блоків інвестиційної привабливості садівничих підприємств з обґрунтуванням фінансового, технічного, кадрового, комерційного блоків; другий етап — визначення п'ятнадцяти індикаторів за функціональними блоками; третій етап — визначення рекомендованих значень та рекомендованої динаміки індикаторів інвестиційної привабливості підприємств; четвертий етап — визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості; п'ятий етап — розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості та ідентифікація стану інвестиційної привабливості.

Література:

1. Рослиництво України. 2019. URL: ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_rosl_2019.pdf (Дата звернення 04.06.2020).

2. Барабаш Л.О. Формування стабільних джерел інвестицій у садівництві. Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Сер.: Економічні науки. 2013. № 6. С. 54—59.

3. Єрмаков О.Ю., Кісіль М.І., Чорнодон В.І. Ефективність інвестицій у садівництво: монографія. Т.: Крок, 2011. 233 с.

4. Кутковецька Т.О. Інноваційно-інвестиційний механізм вдосконалення ресурсного потенціалу садівницьких аграрних підприємств. Наука й економіка. 2013. Вип. 4 (2). С. 163—166.

5. Кутковецька Т.О. Формування інвестиційних ресурсів у галузі садівництва. Економіка. Управління. Інновації. Серія: Економічні науки. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_12 (Дата звернення 04.06.2020).

6. Погріщук О.Б. Джерела та методи формування інвестиційного потенціалу у садівництві. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. 2018. № 1. С. 83—89.

7. Чорнодон В.І. Формування та економічна ефективність інвестицій на створення садів у сільськогосподарських підприємствах Поділля: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04. К., 2007. 20 с.

8. Терлецька Ю.О., Аксентійчук А.Я. Діагностика підприємства як нова управлінська технологія. Вісник ЧТЕІ. Економічні науки. 2012. Вип. I (45). С. 182—187.

9. Дорошенко Т.С. Великий комплексний словник української мови. Х.: Торсінг плюс, 2009. 768 с.

10. Кузьмін О.Є., Товстенюк О. В. Експрес-діагностика інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 2. С. 12—17.

11. Середньомісячна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності у 2010—2019 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення 04.06.2020).

12. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2001—2019 рр. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Дата звернення 04.06.2020).

References:

1. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Crop production of Ukraine",

available at: ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/04/zb_rosl_2019.pdf (Accessed 4 June 2020).

2. Barabash, L.O. (2013), "Formation of stable sources of investment in horticulture", *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva. Ser. : Ekonomichni nauky*, vol. 6, pp. 54—59.

3. Iermakov, O. Yu. Kisil, M. I. and Chornodon, V. I. (2011), *Efektivnist investytsii u sadivnytstvo [Efektivnist investytsii u sadivnytstvo]*, Krok, Ternopil, Ukraine.

4. Kutkovetska, T. O. (2013), "Innovation and investment mechanism for improving the resource potential of horticultural agricultural enterprises", *Nauka y ekonomika*, vol. 4 (2), pp. 163—166.

5. Kutkovetska, T. O. (2016), "Formation of investment resources in the field of horticulture", *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. Seriiia: Ekonomichni nauky*, [Online], vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2016_1_12 (Accessed 4 June 2020).

6. Pohrishchuk, O. B. (2018), "Sources and methods of formation of investment potential in horticulture", *Visnyk KhNAU. Seriiia : Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 83—89.

7. Chornodon, V. I. (2007), "Formation and economic efficiency of investments in the creation of gardens in agricultural enterprises of Podillya", Ph.D. Thesis, Economics and Enterprise Management, Institute of Agrarian Economics, Kyiv, Ukraine.

8. Terletska, Yu. O. and Aksentiichuk, A. Ya. (2012), "Diagnostics company as a new management technology", *Visnyk ChTEI. Ekonomichni nauky*, vol. I (45), pp. 182—187.

9. Doroshenko, T.S. (2009), *Velykyi kompleksnyi slovnyk ukrainskoi movy [Large comprehensive dictionary of the Ukrainian]*, Torsinh plus, Kharkiv, Ukraine.

10. Kuzmin, O. Ye. and P Tovsteniuk, O. V. (2014), "Express diagnostics of investment attractiveness of machine-building enterprises", *Ekonomika. Finansy. Pravo*, vol. 2, pp. 12—17.

11. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Average monthly salary of full-time employees by type of economic activity in 2010—2019", available at: ukrstat.gov.ua (Accessed 4 June 2020).

12. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2019), "Consumer price indices for goods and services", available at: ukrstat.gov.ua (Accessed 4 June 2020).

Стаття надійшла до редакції 19.06.2020 р.